

Til Finansdepartementet

26. juni 2013

Tilråding om utelukkelse av Noble Group Limited fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland

Innhold

1	Sammendrag	1
2	Innledning	2
	2.1 Hva rådet har tatt stilling til	2
	2.2 Kilder	3
3	Bakgrunn	4
	3.1 Kort om selskapet	4
	3.2 Høye verneverdier og avbøtende tiltak	4
4	Verneverdiene i konsesjonsområdene	6
	4.1 Konsesjonsområdet til PT Pusaka Agro Lestari	6
	4.1.1 HCV-vurderingen	6
	4.1.2 Er alle verneverdiene i konsesjonsområdet blitt identifisert?	7
	4.2 Konsesjonsområdet til PT Henrison Inti Persada	10
	4.2.1 HCV-vurderingen	10
	4.2.2 Er alle verneverdiene i konsesjonsområdet blitt identifisert?	11
5	Informasjon fra selskapet	11
	5.1 Selskapets kontakt med Etikkrådet	11
	5.2 Selskapets svar til Etikkrådet	12
6	Etikkrådets vurdering	13
7	Tilrådning	14

1 Sammendrag

Etikkrådet tilrår å utelukke det singaporienske selskapet Noble Group Limited (Noble) fra Statens pensjonsfond utland (SPU) på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet gjennom konvertering av tropisk regnskog til oljepalmeplantasjer er ansvarlig for alvorlig miljøskade.

Ved utgangen av 2012 hadde SPU aksjer i selskapet til en markedsverdi av 276,2 millioner NOK, tilsvarende en eierandel på 0,81 prosent. I tillegg hadde SPU rentebærende instrumenter i selskapet til en verdi av vel 30 millioner NOK.

Etikkrådet har vurdert miljøvirkningene knyttet til Nobles to konsesjonsområder i provinsene *Papua* og *West Papua* på øya *New Guinea* i Indonesia. Konsesjonsområdene er til sammen på nærmere 700 km². Det ene konsesjonsområde eies og drives av Nobles datterselskap PT Pusaka Agro Lestari (PT PAL), mens det andre eies av PT Henrison Inti Persada (PT HIP) som er et joint venture mellom Noble og Wilmar International Ltd.¹ Begge konsesjonsområdene ligger i biologisk svært rike og økologisk viktige regioner. Disse regionene er kjent for et uvanlig stort og særegent biologisk mangfold med stort innslag av stede egne plante- og dyrearter som finnes få eller ingen andre steder i verden.

Noble har gjennomført kartlegginger av høye verneverdier (*High Conservation Value (HCV)*-vurderinger) i begge konsesjonsområdene for å identifisere områder som er spesielt viktige for å bevare biologisk mangfold. For begge konsesjonsområdene konkluderer vurderingen med at høye verneverdier hovedsakelig finnes i kantsoner langs vassdrag, i bratt terreng og i torvmyr. For å bevare disse verneverdiene, samt områder som har kulturell betydning for lokalbefolkningen, vil selskapet totalt sette av vel 130 km² i begge konsesjonsområdene. Det gjenværende arealet på 550 km² skal ryddes og gjøres om til oljepalmeplantasjer.

Rådet finner at selskapets vern av HCV-områder er et positivt skritt i bevaring av biologisk mangfold. Rådet er imidlertid ikke overbevist om at verneverdiene i disse store konsesjonsområdene stort sett bare er knyttet til skog langs vassdrag og torvmyrer. Dessuten er dette områder som selskapet uansett er forpliktet til å bevare i henhold til nasjonale krav i Indonesia. På den måten ser det ikke ut til at tiltakene bidrar til å styrke det biologiske mangfoldet utover det som nasjonal lovgivning allerede krever.

Rådet legger vekt på at feltundersøkelsene for kartlegging av biologisk mangfold i begge konsesjonsområdene utelukkende synes å være konsentrert om de områdene som er satt av til vern, og at store områder som er anbefalt til konvertering, ikke er undersøkt i felt i det hele tatt. For de 550 km² med skog som skal omgjøres til plantasjer finnes det ikke informasjon om skogtilstanden, artsrikdom og økosystemtilstand forøvrig. Denne skjevheten i undersøkelsen mot spesielle områder i konsesjonen sammen med mangelen på observasjoner andre steder kan bety at viktige verneverdier er blitt oversett. Etter rådets oppfatning påvirker dette konklusjonenes sikkerhet med tanke på hvilke verneverdier som finnes i konsesjonsområdene, hvordan de er kartlagt og hvordan de skal forvaltes.

I sin kommunikasjon med rådet avviser Noble dette, og viser til at selskapet som medlem av *Roundtable for Sustainable Palm Oil (RSPO)* har fulgt alle organisasjonens krav knyttet til HCV-vurderinger, og at vurdering for PT PAL er blitt godkjent av RSPO. Rådet mener likevel at et medlemskap i RSPO i seg selv ikke er en garanti for at høye verneverdier blir identifisert, bevart og forvaltet på en slik måte at det ivaretar det biologiske mangfoldet ved konvertering av skog.

Etter rådet syn gir ingen av de to HCV-vurderingene velbegrunnede svar på om intakt skog skal konverteres til plantasjer, og hvilke biologiske verdier som sannsynligvis vil gå tapt som følge

¹ SPU er ikke investert i dette selskapet.

av konverteringen. Rådet finner at mangelen på slike data, omfanget av konverteringen og det faktum at begge konsesjonsområdene ligger i områder med et uvanlig rikt og enestående biologisk mangfold, innebærer en uakseptabel risiko for at konverteringen fører til en fullstendig og irreversibel endring av økosystemer og vegetasjon i denne regionen. De tiltakene som selskapet har foreslått, vil etter rådets syn ikke være tilstrekkelige til å redusere alvorlig miljøskade knyttet til den pågående og fremtidige konverteringen av skog til oljepalmeplantasjer.

Rådet anbefaler derfor at Noble Group utelukkes fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland.

2 Innledning

Etikkrådet besluttet i desember 2012 å vurdere SPUs investering i Noble Group (Noble) opp mot retningslinjene for observasjon og utelukkelse fra SPUs investeringsunivers (de etiske retningslinjene).²

Ved utgangen av 2012 hadde SPU aksjer i selskapet til en markedsverdi av 276,2 millioner NOK, tilsvarende en eierandel på 0,81 prosent. I tillegg hadde SPU rentebærende instrumenter i selskapet til en verdi av vel 30 millioner NOK.

2.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådets vurderinger gjelder Nobles konvertering av tropisk regnskog til oljepalmeplantasjer i provinsene *Papua* og *West Papua*, Indonesia. Rådet har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Noble er ansvarlig for alvorlig miljøskade etter § 2 tredje ledd i retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utlands investeringsunivers.³

I tidligere vurderinger av alvorlig miljøskade har Etikkrådet lagt vekt på om:⁴

- skaden er stor,
- skaden medfører irreversible eller langsiktige virkninger,
- skaden har store negative konsekvenser for menneskers liv og helse,
- skaden er et resultat av brudd på nasjonale lover eller internasjonale normer,
- selskapet har unnlatt å handle for å forhindre skade,
- selskapet har gjennomført tiltak for å rette opp skadeomfanget i tilstrekkelig grad,
- det er sannsynlig at selskapets uakseptable praksis vil fortsette.

Miljøskade knyttet til konvertering av tropisk skog

Kommersiell hogst og konvertering av tropisk skog til plantasjoner regnes som en av de største truslene mot bevaring av økosystemer og biologisk mangfold, og det fører også til betydelige klimagassutslipp. Avskoging og forringelse av skog bidro til 10- 17 prosent av utslippene av klimagasser i verden mellom 2000 og 2005.⁵

² http://www.regjeringen.no/en/sub/styrer-rad-utvalg/ethics_council/ethical-guidelines.html?id=425277

³ Heretter omtalt som de etiske retningslinjene, <http://www.regjeringen.no/nb/sub/styrer-rad-utvalg/etikkradet/etiske-retningslinjer.html?id=425277>.

⁴ I tidligere tilrådninger har rådet utdypet og spesifisert kriteriene for *alvorlig miljøskade*. Se for eksempel tilrådninger for Freeport McMoRan og Samling Global på www.etikkradet.no.

⁵FNs klimapanel, IPCC 2007: Fourth Assessment Report: Climate Change 2007, har anslått at avskoging bidrar til 17 prosent av utslippene http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml. I en ny studie fra 2012 er dette anslaget redusert. I denne er det beregnet at avskogingen av tropisk skog mellom 2000 og 2005 sto for rundt 10 prosent av de globale klimagassutslippene, se N. L. Harris et.al (2012): Baseline

Konverteringen innebærer at trær blir avvirket og annen vegetasjon fjernet før arealet brukes til å anlegge plantasjer for produksjon av palmeolje, tømmer eller andre monokulturer. Konvertering av skog til plantasjer er ansett for å være ødeleggende for biologiske mangfoldet og en rekke økosystemtjenester. Slike monokulturer har liten økologisk verdi sammenliknet med naturlig skog.

Både FN, Verdensbanken og nasjonale myndigheter i mange land erkjenner nødvendigheten av å redusere avskoging og forringelse av tropisk skog gjennom blant annet FNs *Collaborative Initiative on Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD and REDD+)* som støttes av Verdensbanken og andre. Den norske regjeringen har bidratt til disse initiativene ved å bevilge opp til 3 milliarder kr i året for å redusere avskoging i utviklingsland, og hvor det er lagt vekt både på nødvendigheten av å redusere utslipp av klimagasser og å bevare biologisk mangfold og fremme en bærekraftig utvikling.⁶

Indonesia er et av de landene som Norge samarbeider med under REDD+. I Indonesia finnes verdens tredje største regnskog. Landet har også en av verdens høyeste avskogingsrater. Mellom 1990 og 2010 mistet Indonesia i gjennomsnitt over 12 000 km² eller 1,02 prosent skog årlig. I 2010 inngikk Norge et partnerskap med Indonesia for å støtte landets innsats for å redusere klimautslipp fra avskoging, skogforringelse og ødeleggelse av torvmyr. Som et ledd i avtalen, har Indonesia innført et moratorium på utdeling av nye konsesjoner for konvertering av torvmyrer og primærskog. Moratoriet skulle etter planen opphøre i mai 2013, men er blitt forlenget med to år.⁷ Moratoriet er en del av Indonesias innsats med å kutte landets utslipp av klimagasser med 26 prosent innen 2020.

Rådet legger til grunn at de tropiske regnskogene hører til de mest artsrike økosystemene på jorda. De er leveområder for mange truede arter og sørger for viktige økosystemtjenester som karbonlagring, vannhusholdning og erosjonsvern. De er viktige for den globale miljøtilstanden, samtidig som hogst og konvertering av skog er en stor trussel mot disse økosystemenes fremtidige eksistens. Mot denne bakgrunn, samt de mange internasjonale og nasjonale initiativene som er tatt for å redusere avskoging og forringelse av tropisk skog, har rådet vurdert miljøskadene knyttet til konvertering av skog. I vurderingen legger rådet vekt på omfanget av konverteringen, i hvilken grad selskapenes konsesjonsområder overlapper med områder med høye biologiske verdier, og hvilke konsekvenser konverteringen vil ha blant annet for truede arter og deres habitater.

Rådet har ikke tatt stilling til konflikter om landrettigheter

Rådet er kjent med at Noble i det ene av konsesjonsområdene (PT Henrison) er involvert i konflikter om landrettigheter der selskapet er beskyldt for ulovlig å ha ervervet landområder som tradisjonelt har tilhørt lokale klaner. Ifølge selskapet er sakene under behandling ved distriktsdomstolen i *Sorong*. Rådet har ikke undersøkt disse sakene nærmere.

2.2 Kilder

Det finnes lite offentlig informasjon om Nobles plantasjer eller miljøkonsekvensene knyttet til selskapets konvertering av skog. På forespørsel har Noble bidratt med informasjon og dokumenter knyttet til plantasjevirkosomheten, herunder rapporter som identifiserer skog med høy verneverdi (såkalt *High Conservation Value (HCV) Area assessment*) og planer for

Map of Carbon Emissions from Deforestation in Tropical Regions. *Science*, 2012; 336 (6088): 1573
DOI: [10.1126/science.1217962](https://doi.org/10.1126/science.1217962)

⁶ Regjeringens klima- og skogprosjekt, <http://www.regjeringen.no/en/dep/md/Selected-topics/climate/the-government-of-norways-international-/why-a-climate-and-forest-initiative.html?id=547202>

⁷ http://www.norway.or.id/Norway_in_Indonesia/Environment/Indonesias-Moratorium-on-Primary-Forests-and-Peatlands-Extended-for-Two-More-Years/

forvaltningen av slike områder. Dette er tredjepartsvurderinger som er gjennomført på oppdrag av Noble.

Rådet har rådført seg med andre eksperter på HCV-vurderinger i Indonesia for å få en bedre forståelse av om selskapets vurderinger av konsekvenser og planlagte tiltak synes å være tilstrekkelige for å hindre alvorlig skade på det biologiske mangfoldet, og videre om omfanget av konverteringen av skog er forenlig med å bevare de verneverdiene som er identifisert eller som trolig befinner seg i konsesjonsområdet.

Tilrådningsen er i hovedsak basert på kildene som er nevnt ovenfor.

3 Bakgrunn

3.1 Kort om selskapet

Noble Group omtaler seg selv som en leverandør av jordbruks- og energiprodukter, malm, metaller og mineraler i hele verdikjeden. Selskapets globale virksomhet omfatter gruvedrift, jordbruk, videreforedling av råvarer, havner, shipping og salg.⁸ Konsernet har virksomhet i alle regioner av verden. Noble er notert på børsen i Singapore og har hovedkontor i Hong Kong.

Noble gikk inn i plantasjedrift i 2010, da selskapet kjøpte opp 51 prosent av aksjene i selskapet PT Henrison Inti Persada (PT HIP). Noble har meddelt rådet at selskapet for denne plantasjen nylig har inngått et joint venture med Wilmar International Ltd. der Wilmar vil ha en eierandel på 53,74 prosent.” *The vehicle that Wilmar would be buying into already owns PT HIP and therefore Noble is no longer the controlling shareholder of PT HIP.* “⁹ SPU er ikke investert i Wilmar.

I juni 2011 kjøpte Noble en 90 prosent eierandel i det private selskapet PT Pusaka Agro Lestari (PT PAL).

Begge konsesjonsområdene ligger på den vestlige halvdel av øya New Guinea. PT HIP ble etablert i 2005 for å utvikle oljepalmeplantasjer i Sorong Regency i provinsen *West Papua*,¹⁰ mens PT PAL eide en konsesjon i Mimika Regency i provinsen *Papua*. Konsesjonene dekker til sammen et område på vel 680 km².

3.2 Høye verneverdier og avbøtende tiltak

All skog inneholder miljøverdier og sosiale verdier, slik som habitater, beskyttelse mot erosjon og kulturelle steder for lokalbefolkningen. Der disse verdiene er vurdert til å ha særlig stor betydning, kan skogen defineres til å ha stor verneverdi.¹¹

Noble har fått gjennomført vurderinger av hvilke verneverdier som finnes i konsesjonsområdene og hvordan de bør forvaltes, slik at de kan bevares også etter konverteringen (såkalte *High Conservation Value (HCV) Area assessments*). Vurderingene er gjort i samsvar med *the Guidelines for Identification of High Conservation Values in Indonesia* som er beskrevet i tabell 1 nedenfor.

⁸ Noble Groups hjemmeside:

http://www.thisisnoble.com/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=50

⁹ Epost fra Noble til Etikkrådet, 19. april 2013.

¹⁰ <http://www.rspo.org/en/member/594>

¹¹ The Guidelines for Identification of High Conservation Values in Indonesia
<http://www.daemeter.org/downloads/guidelines/>

Tabell 1: De seks HCV-verdiene for skog i Indonesia¹²

HCV	Explanation
1	<i>Areas with important levels of Biodiversity</i>
1.1	<i>Areas that Contain or Provide Biodiversity Support Function to Protected or Conservation Areas</i>
	<i>Critically Endangered Species</i>
	<i>Areas that Contain Habitat for Viable Populations of Endangered, Restricted Range or Protected Species</i>
	<i>Areas that Contain Habitat of Temporary Use by Species or Congregations of Species</i>
2	<i>Natural Landscapes and Dynamics</i>
2.1	<i>Large Landscapes with Capacity to Maintain Natural Ecological Processes and Dynamics</i>
	<i>Areas that Contain Two or More Contiguous Ecosystems</i>
	<i>Areas that Contain Populations of Most Naturally Occurring Species</i>
3	<i>Rare or Endangered Ecosystems</i>
4	<i>Environmental Services</i>
4.1	<i>Areas or Ecosystems Important for the Provision of Water and the Prevention of Floods for Downstream Communities</i>
	<i>Areas Important for the Prevention of Erosion and Sedimentation</i>
	<i>Areas that Function as Natural Barriers to the Spread of Destructive Fire</i>
5	<i>Natural Areas Critical for Meeting the Basic Needs of Local People</i>
6	<i>Areas Critical for Maintaining the Cultural Identity of Local Communities</i>

I teorien kan HCV-metoden være et effektivt verktøy for å avbøte konsekvenser knyttet til skogkonvertering. Dette skjer gjennom en to-trinns prosess der man først identifiserer hvilke særlige biologiske og sosiale verdier som bør vernes, for deretter å utvikle forvaltnings- og overvåkingsplaner for at disse verdiene kan bevares selv om skogen blir omgjort til plantasjer.

Hvor vellykket HCV-rammeverket er til å avbøte skader, avhenger av tre forhold. For det første må vurderingene beskrive den biologiske, fysiske og sosiale konteksten som skogen er en del av, identifisere hvilke særlige verdier som krever bevaring, kartlegge hvor de finnes og vise en klar forståelse av hvilke faktorer som kan true verneverdiene i landskapet som følge av konverteringen. Dernest må vurderingen utvikle klare, troverdige og praktiske anbefalinger for

¹² HCV toolkit-Indonesia, se fotnote 11.

beskytte verneverdiene. For det tredje må anbefalingene bli gjennomført av selskapet for å sikre at HCV-verdien blir forvaltet og bevart. Dersom en av disse forutsetningene svikter, vil HCV-metoden neppe bidra til å avbøte alvorlige miljøeffekter, særlig når det handler om så store inngrep som konvertering av skog.

4 Verneverdiene i konsesjonsområdene

4.1 Konsesjonsområdet til PT Pusaka Agro Lestari

Konsesjonsområdet til PT Pusaka Agro Lestari (PT PAL) ligger i *Mimika Regency* omtrent 40 km inn i landet fra sørkysten av Papua-provinsen ved foten av *The Central Cordillera Range*. Konsesjonen er på nærmere 360 km² (35 760 hektar) og dekker overgangssonen mellom blandet sumpskog og lavlands-regnskog. Området ligger i en av WWFs økoregioner, *the Southern New Guinea Lowland Forests Eco-region*. Den står også på listen over WWFs *Global 200 Priority Eco-regions*¹³ på grunn av et uvanlig rikt biologisk mangfold. Regionen er ansett for å være sterkt truet på grunn av hogst, planlagt konvertering av skog og jakt.¹⁴ Ifølge WWF er de globale økoregionene en vitenskapelig basert rangering av jordas mest verdifulle biologiske områder og omfatter habitater på land, i ferskvann og i hav og som er spesielt viktige for å bevare biologisk mangfold.

4.1.1 HCV-vurderingen

I 2011 fikk Noble gjennomført en HCV-vurdering i konsesjonsområdet. Rådet har i det følgende fokusert på den delen av vurderingen som beskriver verneverdiene knyttet til biologisk mangfold og økosystemer (HCV 1-3, se tabell 1).

Ifølge denne vurderingen er det to hovedtyper økosystemer som er dominerende i konsesjonsområdet - økosystem knyttet til kantsoner langs vassdrag og torvmyrer og sumpskog (*freshwater peat swamps*). Elver, bekker og innsjøer har kantsoner som utgjør viktige leveområder for vilt. De tjener som viltkorridorer og er viktige for funksjonen av ferskvannsokosystemer. Torvmyr og sumpskog er skog som vokser i vannmettet jord på lag av døde blader og plantemateriale. Torvlagene i konsesjonsområdet varierer fra grunn til tykk torv (50- >300 cm). Sumpskog er helt spesielle økosystemer som er svært karbonrike og med et stort innslag av stedegne (endemiske) arter.

Ifølge HCV-vurderingen har skogen i konsesjonsområdet vært avvirket tidligere. Det er lite informasjon om utbredelse og tilstand på den skogen som skal konverteres, og opplysningene som gis i HCV-rapporten er motstridende. På den ene siden sier rapporten at skogen har et lavt tømmerpotensial,¹⁵ på den annen side omtales skogen som å være i "*relatively good condition, forming an intact forest block and inter-connected with the forests in the surroundings of PT PAL [PT Pusaka] landscape.*"¹⁶

Et stort antall plantearter er blitt kartlagt (273), men mindre enn halvparten er identifisert med vitenskapelig navn. Bare en av artene er klassifisert som sårbar på rødlisten til *The*

¹³ The Global 200 er en liste over økoregioner som er identifisert av World Wildlife Fund (WWF) og som bør prioriteres for vern. En økoregion er definert som "*a large unit of land or water containing a geographically distinct assemblage of species, natural communities, and environmental conditions*".

http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/

¹⁴ Wikramanayake et al. (2002): *Terrestrial Ecoregions of the Indo-Pacific. A Conservation Assessment*. USA: Island Press.

¹⁵ Forestry Faculty Bogor Agriculture University and PT Pusaka Agro Lestari (2011): *Identification and Analysis of HCVs Presence in the area of PT Pusaka Agro Lestari Mimika Regency – Papua Province (HCV assessment report for PT PAL)* s. III-8.

¹⁶ Se fotnote 15, s. IV 29.

*International Union for the Conservation of Nature (IUCN)*¹⁷ Ifølge rapporten ble 50 dyrearter observert (5 arter av pattedyr, 44 fuglearter og 9 reptilarter. Fisker, amfibier og insekter synes ikke å være kartlagt). Av disse er 23 arter fredet i henhold til indonesisk lov, hvorav en igjen er klassifisert som sterkt truet¹⁸ og 8 som sårbare på IUCNs rødliste.

Vurderingen identifiserer flere verneverdier i konsesjonsområdet,¹⁹ som alle finnes langs vassdrag, bekker og innsjøer og i sumpskog. Rapporten anbefaler at disse områdene vernes, til sammen 39 km² av det 357 km² store konsesjonsområdet (se figur 1). Kjernen i verneplanen er et 15 km² sammenhengende område med sumpskog som vokser på et tykt torvlag (>3 m), som ligger inntil en større innsjø (*Lake Kaya*). I tillegg kommer 15 kantsoner langs innsjøen og andre vassdrag (8,8 km²). Noen av kantsonene er knyttet til sumpskogen og danner et delvis nettverk av korridorer som gir en viss sammenheng mellom verneområdene. I tillegg er ytterligere 15,4 km² med flekker av skog anbefalt vernet fordi de er av kulturell betydning for lokalbefolkningen. Disse områdene kan også ha betydning for det biologiske mangfoldet, men det er ikke deres egentlige funksjon.

Med anbefalingen om at 39 km² av skogen i konsesjonsområdet bør vernes, står det igjen 318 km² med skog som kan konverteres til plantasjer.

I rapporten synes konverteringen å bli begrunnet som følger:²⁰

- I forhold til det totale skogarealet på Papua, er konsesjonsområdet ansett for å være veldig lite, tilsvarende <0,011 prosent av den gjenværende skogen i provinsen, noe som anses for å være et akseptabelt tap.
- Myndighetene har i sine arealplaner allerede allokert området til jordbruksproduksjon. Dette gjør det vanskelig å argumentere mot konverteringen til oljepalmer.
- Mesteparten av skogen er blitt avvirket tidligere og er antatt å ha liten verdi for det biologiske mangfoldet.²¹
- Et område på totalt 39 km² som settes av til vern, anses for å være mer enn tilstrekkelig for at artene som er identifisert blir bevart.

4.1.2 Er alle verneverdiene i konsesjonsområdet blitt identifisert?

HCV-vurderingen hevder at det bare finnes to typer økosystemer i konsesjonsområdet – økosystem knyttet til kantsoner langs vassdrag og sumpskog. Ifølge eksperter som rådet har konsultert, er det sannsynlig at det finnes minst en type til – såkalt lavlands-regnskog på veldrenert mineraljord. I terreng som ligger mer enn 30 m over havet og mer enn 100 m fra store elver, er det mer sannsynlig at dette økosystemet dominerer enn økosystem knyttet til kantsoner langs vassdrag og sumpskog. Dette økosystemet dekker potensielt et område som er

¹⁷ *Intsia bijuga* o.k. (merbau).

¹⁸ *Chitra Chitra* or Soft Shell Turtle er klassifisert som sterkt truet på IUCNs rødliste og står listet i CITES Appendix II.

¹⁹ Rapporten identifiserer verneverdiene HCV 1.1-1.3; HCV 2.3; HCV 3; HCV 4.1 og HCV 6, se tabell 1 for forklaring

²⁰ HCV assessment report for PT PAL, s. IV-31, 32, III-6, III-8, Section IV.

²¹ Dette argumentet overser en økende mengde litteratur som omhandler verdien av biologisk mangfold og karbon i avvirket tropisk skog, og som tyder på at slik skog fortsatt kan ha et betydelig biologisk mangfold og inneholde vesentlige mengder karbon og tømmer. Se for eksempel Putz et al. (2012): Sustaining conservation values in selectively logged tropical forests: the attained and the attainable. *Conservation Letters* 5:296–303, Meijaard et al. (2005): Life after logging. Reconciling wildlife conservation and production forestry in Indonesian Borneo. Centre for International Forestry Research, Jakarta., Berry et al. (2010) The high value of logged tropical forests: lessons from northern Borneo. *Biodiversity and Conservation* 19:985-997, Edwards et al. (2009): The value of rehabilitating logged rainforest for birds. *Conservation Biology* 23:1628-1633.

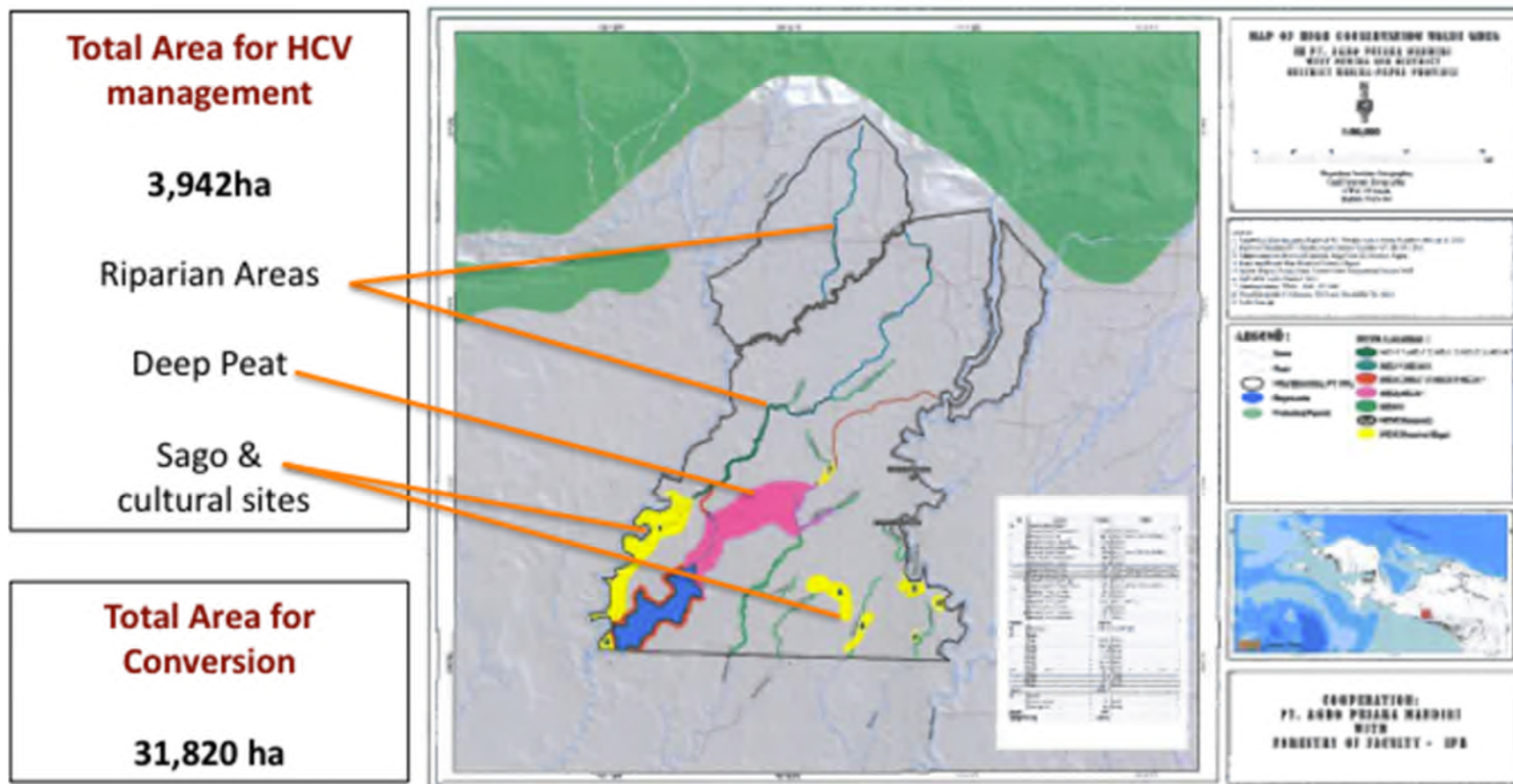
like stort som skogområdene langs vassdrag, innsjøer, torvmyr og sumpskog til sammen, og har sannsynligvis et rikere plante- og dyreliv enn de områdene som er kartlagt.²²

Rapporten viser at feltundersøkelser og observasjoner nesten utelukkende ble gjennomført i kantsoner og sumpskog.²³ Vurderingen konkluderer med at skog med høye verneverdier kun finnes i kantsonene og i sumpskog, og det er disse områdene som til slutt er anbefalt vernet. Disse verneområdene vil i første rekke være viktig for å beskytte rent vann, hindre oversvømmelser og opprettholde habitater for enkelte truede og fredede arter, samt imøtekomme lokalbefolkningens ernæringsmessige og kulturelle behov. Det fremgår ikke hvordan lange smale striper med rester av skog adskilt av store områder med oljepalmer er tilstrekkelig til å sikre at verneverdiene knyttet til biologisk mangfold opprettholdes i plantasjelandskapet.

Det er svært sannsynlig at også andre områder utenfor kantsoner og sumpskog er viktige for store populasjoner av truede, fredede og stedegne arter (under HCV 1.3). Disse områdene er ikke blitt kartlagt, og følgelig finnes det lite data på det biologiske mangfoldet som vil gå tapt i de områdene som skal konverteres. Uten nødvendige data for skogtilstanden og biologisk mangfold anbefaler vurderingen likevel å konvertere store områder med skog, og konkluderer med at de planlagte verneområdene er tilstrekkelige til å sikre at HCV-verdiene vil forbli i landskapet.

²² Rapporten selv beskriver forekomsten av fire jordtyper, hvorav to er mineraljord på godt drenert jord (se for eksempel s III-32). Rapporten refererer også til 6 ulike landskapskategorier (se s. III-32), herunder kategorier som refererer til tropisk lavlandsskog.

²³ HCV assessment for PT PAL, tabell II-1 og figur II-2. Av alle 20 feltobservasjonene av flora og fauna var 19 lokalisert tett inntil elver og innsjøer og en på torvmyr.

Figur 1: HCV-områder som er anbefalt vernet (rosa, gule og grønne områder. Blått område er vann) i PT Pusaka Agro Lestaris konsesjonsområde i Mimika Regency, Papua, Indonesia.²⁴ Grå områder er planlagt konvertert til oljepalmer.

²⁴ HCV assessment report for PT PAL, s.V-2.

4.2 Konesjonsområdet til PT Henrison Inti Persada

4.2.1 HCV-vurderingen

Konesjonsområdet til PT Henrison Inti Persada (PT HIP) ligger i *Sorong Regency* i provinsen West Papua, og dekker 325 km² (32 546 hektar) med lavlandsregnskog. Klargjøringen av området startet mot slutten av 2005, og per januar 2012 var ca 95 km² beplantet. Ifølge Noble er hele konesjonsområdet dekket av skog²⁵ som har vært avvirket mellom 1992-2000, før Noble overtok. Det finnes ikke torvmyrer i området.

Konesjonsområdet ligger innenfor *The Vogelkop-Aru Lowland Rain Forests Eco-region*.²⁶ Dette området er kjent for å ha et enestående biologisk mangfold som er truet av hogst, konvertering av skog og jakt.²⁷ Lavlandsregnskogen er ansett for å ha den rikeste floraen på hele New Guinea.²⁸ Øko-regionen er også kjent for et rikt fugleliv med høy grad av endemisme,²⁹ der 366 arter regnes for å være hjemmehørende i regionen.³⁰ Av disse regnes 21 arter å være stedegne og 9 av disse finnes ikke noe annet sted i verden. Konesjonsområdet ligger også innenfor *the West Papuan Lowlands Endemic Bird Area*, som er et av *BirdLife International's Important Bird Areas*.³¹

HCV-vurderingen for konesjonsområdet ble gjennomført i 2010, kort tid etter at Noble kjøpte selskapet. Ifølge vurderingen er lavlandsregnskog det dominerende økosystemet i hele området. Det er lite data på omfanget og tilstanden på skogen, som i rapporten er beskrevet kvalitativt, og omtalt som forringet, tidligere avvirket (36 km²), svært forringet (96 km²) og tilplantet med oljepalmer (60 km²).³² Det finnes ikke noe informasjon om de resterende 130 km² skog i konesjonsområdet.

Rapporten dokumenterer et betydelig artsmangfold, både for flora og fauna. Så mange som 661 plantearter ble funnet (hvorav 196 ble identifisert med vitenskapelig navn); tre av disse er inkludert på IUCNs rødliste over truede, sårbare eller nær truede arter.³³ Av de 75 dyreartene som ble identifisert (10 arter av pattedyr, 55 fuglearter, 4 reptilarter og 6 fiskearter), er to klassifisert som sterkt truet,³⁴ seks er sårbare og to er nær truet. Mange av disse er fredet i Indonesia.

Flere verneverdier er identifisert,³⁵ som også i dette konesjonsområdet nesten utelukkende finnes i kantsoner langs vassdrag ifølge HCV-vurderingen. Rapporten anbefaler å bevare rundt 47 km² for å opprettholde artsrikdommen, økosystemtjenester og sosiale verneverdier. Dette inkluderer 33 kantsoneområder som strekker seg 25-30 m på hver side av vassdragene

²⁵ Nobles brev til Etikkrådet 25. juni 2012.

²⁶ <http://worldwildlife.org/ecoregions/aa0128>

²⁷ Wikramanayake et al. (2002): *Terrestrial Ecoregions of the Indo-Pacific. A Conservation Assessment*. USA: Island Press.

²⁸ Paijmans (1975): *Vegetation of Papua New Guinea*. CSRIO.

²⁹ Endemisme brukes om en art som har sin naturlige utbredelse begrenset til et bestemt område.

³⁰ Beehler et al. (1986): *Birds of New Guinea*. Princeton University Press, Princeton NJ, USA.

³¹ <http://www.birdlife.org/datazone/ebafactsheet.php?id=172>

³² Forestry Faculty Bogor Agriculture University (2010): *Identifikasi&Analisis Keberadaan Nilaian Konservasi Tingii di areal ijin PT Henrison Inti Persada Propinsi Irian Jaya Barat (HCV assessment report for PT HIP)*, se s. IV-44

³³ *Anisoptera grossivenia* (lowland dipterocarp forest species) er klassifisert som truet.

³⁴ *Zaglossus bruijnii* (Long-beaked Echidna) *Spiloglossus rufoniger* (Black-spotted cuscus) er klassifisert som sterkt truet.

³⁵ Følgende verneverdier ble identifisert: HCV 1.1, 1.2, 1.3, 1.4; HCV 2.3; HCV 4.1, 4.2; HCV 5 og HCV 6, se tabell 1 for forklaring.

gjennom hele konsesjonsområdet og som til sammen nærmere 43 km². Noen av disse kantsonene er knyttet sammen gjennom vegetasjonskorridorer som til en viss grad binder verneområdene sammen. I tillegg er det anbefalt at ytterlige 4,2 km² med skoglapper bevares, hovedsakelig i bratt terreng og små områder med skog som har kulturell betydning. Disse områdene kan ha betydning for det biologiske mangfoldet, men det er ikke deres egentlige funksjon. Rapporten inneholder et kart der verneverdiene er lokalisert, men kartet er ikke lesbart.

Konverteringen av skog er begrunnet på samme måte som for PT PAL (se avsnitt 4.1).

4.2.2 Er alle verneverdiene i konsesjonsområdet blitt identifisert?

Som for PT PAL, er feltundersøkelsen nesten utelukkende konsentrert til kantsoner langs vassdrag. Av i alt 37 registreringer av flora og fauna var 33 lokalisert langs elvebredder. Denne skjevheten i undersøkelsen mot spesielle områder i konsesjonen sammen med mangelen på observasjoner andre steder kan bety at viktige verneverdier er blitt oversett.

Ifølge eksperter som rådet har konsultert, er antallet planter, fugler og pattedyr som er identifisert i feltundersøkelsen, lavt. For eksempel er mindre enn 30 prosent av de plantene som ble funnet, bestemt med sitt vitenskapelige navn (196 av 661). Mange av disse er vanlige i Indonesia og har liten verneinteresse. Dette reiser spørsmålet om det faktiske antallet av truede, fredede eller stedeegne arter kan ha blitt undervurdert, også i de områdene som har vært undersøkt. Flere dyregrupper (som insekter) er ikke tatt med i studien.

I konsesjonsområdet finnes store områder med lavlandsregnskog i dalbunner, skråninger, på åskammer og topper i landskapet, hvor det ikke har vært foretatt noen undersøkelser. Slike områder har normalt en betydelig artsriktighet både for flora og fauna, særlig i områder der skogen er intakt og hvor jakt har vært begrenset. I og med at konsesjonsområdet befinner seg i en region med stor artsriktighet, er det sannsynlig at truede, vernede og endemiske arter finnes i hele konsesjonsområdet.

Heller ikke i denne vurderingen fremgår det om intakt skog vil bli konvertert og hvilket biologisk mangfold som sannsynligvis vil gå tapt. De områdene som er anbefalt vernet, vil i første rekke bidra til å beskytte rent vann og hindre oversvømmelse, bevare habitater for visse truede eller fredede arter og områder av kulturell betydning for lokalsamfunnet. Likevel anbefaler rapporten å omgjøre 278 km² med skog til plantasjer uten at det finnes informasjon om skogtilstanden, artsriktighet og økosystemer. Korridorene som er planlagt vernet synes også å være svært smale. Følgelig synes konklusjonen om at de planlagte verneområdene er tilstrekkelige til å sikre at verneverdiene forblir i landskapet, ikke å være basert på et vitenskapelig grunnlag.

5 Informasjon fra selskapet

5.1 Selskapets kontakt med Etikkrådet

Rådet kontaktet Noble i mai 2012 med forespørsel om informasjon knyttet til miljøeffekter av selskapets plantasjedrift. Rådet var særlig interessert i å vite mer om hvordan etableringen av plantasjer ville påvirke regnskogen, leveområder og biologisk mangfold, og hvordan skog med høye verneverdier i konsesjonsområdet ville bli vernet.

Noble svarte rådet i juni 2012 og bidro blant annet med HCV-vurderingene for de to konsesjonsområdene.

Etter å ha gjennomgått materialet og konsultert eksperter på området sendte Etikkrådet Noble et utkast til tilrådning 21. februar 2013. Rådet fikk svar fra selskapet i mars 2013. Hovedpunktene i selskapets kommentarer er presentert nedenfor.

5.2 Selskapets svar til Etikkrådet

Noble har siden oktober 2011 vært medlem av *the Roundtable on Sustainable palm Oil (RSPO)*.³⁶ RSPO er en frivillig internasjonal sammenslutning av interessenter som arbeider for å fremme sosial og miljømessig ansvarlighet gjennom hele leverandørkjeden i palmeoljeindustrien. RSPO krever at medlemmer utvikler sine plantasjer på en måte som blant annet sikrer at alle høye verneverdier i et konsesjonsområde blir identifisert og bevart. Noble fikk gjennomført HCV-vurderingene for PT HIP og PT PAL for å oppfylle kravene til RSPO.

Noble sier at selskapet vil følge anbefalingene i HCV-vurderingene og sette av de foreslåtte verneområder i konsesjonsområdene. Ifølge forvaltningsplanene for konsesjonsområdene skal alle HCV-områdene som er identifisert, bli forvaltet slik at verneverdiene bevares. Dette inkluderer tiltak som markering av grenser, beskyttelse av flora og fauna, vedlikehold av kantsoner, tiltak for lokalsamfunn og opplæring av ansatte.³⁷ Verneområdene vil bli jevnlig overvåket for å følge med på utviklingen, blant annet faktorer som kan øve press på verneverdiene, og forekomsten og sammensetningen av arter og andre endringer i verneområdene.

I sitt svar på rådets utkast til tilrådning skriver Noble at rådet i sin vurdering av hva som er alvorlig miljøskade ikke viser til noen internasjonale standarder som kan gi uttrykk for hva rådet forventer av selskapene: ”*In the absence of such observable standards, companies such as ours, inevitably look to comply with acknowledged standards set by organizations who are perceived to be sustainability leaders, such as the RSPO.*”³⁸

Selskapet mener videre at rådets anbefaling om å utelukke Noble fra SPU ”*is based on an incorrect assumption that inadequate measures are implemented by the Company to mitigate severe environmental damage associated with ongoing and future development of palm oil in these areas.*”

RSPO krever at et sammendrag av HCV-vurderinger og forvaltningsplanen skal legges ut til offentlig høring i 30 dager for nye etableringer av oljepalmer. Noble peker på at dette ble gjort for PT PAL uten at det kom inn innsigelser på vurderingen, og at disse nå er godkjent av RSPO. Tilsvarende skal også HCV-vurderingen for PT HIP legges ut til høring.

Noble avviser rådets syn på hvordan HCV-vurderingene er gjennomført. Noble fremholder at vurderingene er gjort av fagfolk som er godkjent av RSPO og i henhold til de metodene som er foreskrevet av RSPO. Det at rådet ikke har tillit til de metodene og vurderingene som er gjort, ”*casts fundamental aspersions on the whole process of independent RSPO certification, the validity of the NPP [new planting procedure] process and the professionalism of the HCV studies carried out by those that are certified by the RSPO.*”

Noble skriver videre at forvaltningen av verneverdiene er blitt ytterligere forbedret i 2012 ved at selskapet har engasjert en indonesisk miljøorganisasjon til å utvikle en master plan for

³⁶ <http://www.rspo.org/en/member/830>

³⁷ PT Pusaka Agro Lestari (2011): Summary Report of the Management Plan, [http://www.rspo.org/blog/topic/3/noble_plantation_pte_ltd_\(pt_pusaka_agro_lestari_papua_province_indonesi_a\)_new_planting_assessmentapplication_process](http://www.rspo.org/blog/topic/3/noble_plantation_pte_ltd_(pt_pusaka_agro_lestari_papua_province_indonesi_a)_new_planting_assessmentapplication_process)

³⁸ Nobles brev til Etikkrådet 25. mars 2013

naturvern. Selskapet oppretter også et eget *Conservation Department* i begge oljepalmeselskapene i midten av 2013. Videre er arealet som skal settes av til vern, blitt utvidet ytterligere med 4,7 km². Selskapet opplyser ikke hvilket konsesjonsområde dette gjelder (evt. om det omfatter begge), eller hvilke verneverdier som skal ivaretas.

Noble avslutter med at selskapet ikke kan se hvordan det bryter med rådets kriterier for alvorlig miljøskade, og at selskapet faktisk gjør mer enn det som kreves av dem som RSPO medlem.

6 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Noble Group er ansvarlig for alvorlig miljøskade etter de etiske retningslinjenes § 2, tredje ledd. Noble er i ferd med å konvertere tropisk regnskog til oljepalmeplantasjer i provinsene Papua og West Papua i Indonesia.

Rådet har ikke vektlagt at Noble i løpet av 2013 har solgt seg ned i den ene konsesjonen til 46,2 prosent eierandel og dermed ikke lenger er kontrollerende eier i joint venturet som eier PT Henrison Inti Persada. Noble har gjennomført HCV-vurderingene som ligger til grunn for utviklingen av plantasjonen og er fortsatt en betydelig eier i joint venture foretaket. Dessuten er Noble kontrollerende eier i PT Pusaka Agro Lestari.

På øya New Guinea finnes den tredje største sammenhengende regnskogen i verden etter Amazonas og Kongo.³⁹ Den utgjør leveområder for anslagsvis fem prosent av jordas dyre- og plantearter, hvorav to tredjedeler bare finnes her. Nobles to konsesjonsområder dekker nærmere 700 km² og ligger innenfor to globale økoregioner, henholdsvis *Southern New Guinea Lowland Forests Eco-region* og *the Vogelkop-Aru Lowland Rain Forests Eco-region*.⁴⁰ Et av konsesjonsområdene ligger også innenfor *the West Papuan Lowlands Endemic Bird Area* som er et viktig leveområde for fugler.⁴¹ Nobles konsesjonsområder ligger innenfor økologisk spesielt viktige områder som har et særdeles rikt og spesielt biologisk mangfold. Dette reiser spørsmålet om konvertering av regnskog i denne delen av Papua og i så stor skala i det hele tatt er mulig uten høy risiko for irreversibel skade på biologisk mangfold og økosystemer i disse unike områdene.

Noble har gjennomført kartlegginger av høye verneverdier (HCV-vurderinger) i begge konsesjonsområdene for blant annet å identifisere områder som er spesielt viktig for å bevare biologisk mangfold. For å bevare disse verneverdiene, samt områder som har kulturell betydning for lokalbefolkningen, vil selskapet totalt sette av vel 130 km² i begge konsesjonsområdene. Rådet anser dette som positive initiativer. Rådet legger likevel mer vekt på at selskapets HCV-vurderinger ikke gir svar på hvilket tap av biologisk mangfold konverteringen av skog vil medføre i disse økologisk viktige områdene. Rådet finner at feltundersøkelsene for kartlegging av biologisk mangfold i begge konsesjonsområdene synes å være konsentrert om de områdene som er satt av til vern, bare dekker planter og visse (høyere) dyregrupper, og at store områder som er anbefalt til konvertering ikke er undersøkt i felt i det hele tatt. Denne skjevheten i undersøkelsen mot spesielle områder i konsesjonen sammen med mangelen på observasjoner andre steder kan bety at viktige verneverdier er blitt oversett. Etter rådets oppfatning påvirker dette konklusjonenes sikkerhet med tanke på hvilke verneverdier som finnes i konsesjonsområdene, hvordan de er kartlagt, og hvordan de skal

³⁹ http://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/new_guinea_forests/

⁴⁰ http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/southnewguinea_lowland_forests.cfm

⁴¹ <http://www.birdlife.org/datazone/ebafactsheet.php?id=172>

forvaltes. For de 550 km² med skog som skal omgjøres til plantasjer finnes det ikke informasjon om skogtilstanden, artsriksdom og økosystemer.

I den sammenheng legger rådet også vekt på at de områdene som selskapet har satt av til vern er av meget begrenset omfang, og faktisk er områder som selskapet er forpliktet til å bevare i henhold til nasjonale krav i Indonesia. På den måten ser det ikke ut til at tiltakene bidrar til å styrke det biologiske mangfoldet mer enn det som loven allerede stiller krav til.

Rådet vil i denne sammenheng også nevne FN og Verdensbankens REDD-initiativer som uttrykker en internasjonal enighet om betydningen av å stoppe avskoging og skogferringelse av tropiske skoger, både av hensyn til klima og biologisk mangfold. Nobles konvertering av tropisk regnskog til plantasjer står i sterk motsetning til de internasjonale initiativene for å hindre avskoging.

I sitt brev til Etikkrådet avviser Noble rådets oppfatning av hvordan HCV-vurderingene er gjennomført. Noble fremholder at selskapet er medlem av *The Roundtable for Sustainable Palm Oil (RSPO)*, og viser til at HCV-vurderingen av det ene konsesjonsområdet er blitt godkjent av RSPO, og at selskapet er i ferd med å gå inn i en prosess for å få godkjent den andre vurderingen også. Noble mener at selskapet har fulgt alle prosedyrer og krav, og at selskapet ved å verne så store områder faktisk gjør mer enn det som kreves av dem som RSPO-medlem. Selskapet mener også at Etikkrådet viser en manglende tillit til RSPO som system, og at rådet med dette undergraver hele ordningen med uavhengig tredjeparts-sertifisering og profesjonaliteten til de konsulentene som er godkjent av RSPO til å gjennomføre slike vurderinger.

Rådet mener at selv om et selskap er medlem i RSPO, er ikke dette i seg selv en garanti for at høye verneverdier blir identifisert, bevart og forvaltet på en slik måte at det ivaretar det biologiske mangfold ved konvertering av skog. I denne saken, som i alle andre saker, vurderer rådet så langt som mulig de faktiske forhold i saken. I dette tilfellet finner rådet av årsaker som er redegjort for tidligere og oppsummert nedenfor, at de vurderingene og tiltakene som er gjort, ikke synes å være tilstrekkelig for å unngå alvorlig miljøskade – selv om selskapet er medlem i RSPO.

Etter rådet syn gir ingen av de to HCV-vurderingene velbegrunnede svar på om intakt skog skal konverteres til plantasjer og hvilket biologisk mangfold som vil gå tapt som følge av konverteringen. Rådet finner at mangelen på slike data, omfanget av konverteringen og det faktum at begge konsesjonsområdene ligger i områder med et uvanlig rikt og enestående biologisk mangfold, innebærer en uakseptabel risiko for at konverteringen fører til en fullstendig og irreversibel endring av økosystemer og vegetasjon. De tiltakene som selskapet har foreslått, vil etter rådets syn ikke være tilstrekkelige til å redusere risikoen for alvorlig miljøskade knyttet til den pågående og fremtidige konverteringen av skog til oljepalmeplantasjer.

7 Tiltrådning

Etikkrådet tilrår å utelukke det Noble Group fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet er ansvarlig for alvorlig miljøskade.

Ola Mestad
Leder
(sign.)

Dag Olav Hessen
(sign.)

Ylva Lindberg
(sign.)

Marianne Olsson
(sign.)

Bente Rathe
(sign.)